

دستورات آیه الحق مرحوم حاج میرزا علی قاضی طباطبائی در ماههای رجب و شعبان و رمضان

اصل این دستور را حضرت علامه آیه الله سیّد محمد حسین حسینی طهرانی أفاض الله علينا من بركات تربته، در سال آخر عمر شریف و با برکت خود در یکی از جلسات برای خواصّ أصحاب خودشان از روی نسخه خطی آیه الحق مرحوم آیه الله حاج میرزا علی قاضی طباطبائی که بنام «صقحات من تاریخ الأعلام» بقلم فرزند ایشان نوشته شده است...

اصل این دستور را حضرت علامه آیه الله سیّد محمد حسین حسینی طهرانی أفاض الله علينا من بركات تربته، در سال آخر عمر شریف و با برکت خود در یکی از جلسات برای خواصّ أصحاب خودشان از روی نسخه خطی آیه الحق مرحوم آیه الله حاج میرزا علی قاضی طباطبائی که بنام «صقحات من تاریخ الأعلام» بقلم فرزند ایشان نوشته شده است، بیان فرموده، به عمل و مداومت آن تأکید نمودند و مخصوصاً به طلابی که با حضرتش مأنوس بودند، امر کردند آنرا در دفتر خود ثبت نمایند [لذا این حقیر از روی نسخه ایشان در کتابخانه معظم له استنساخ نمودم] اینک متن عربی آن را با استفاده ترجمه و توضیح مختصر آن بزرگوار به علاقمندان تقدیم می نمائیم و آن متن از این قرار است:

171#&؛ ألحمد لله رب العالمين، وَ الصلوة وَ السلامُ علي الرسول المبين وَ وزيره الوصي الأمين وَ أبنائهما الخلفاء الراشدين وَ الذرية الطاهرين وَ الخلف الصالح وَ الماء المعين صلي الله وَ سلم عليهم أجمعين».

171#&؛ حمد مختصّ ذات أقدس پروردگار عالمیان است. و صلوات و سلام خدا و فرشتگان مقرب و همه جهانیان، بر فرستاده آشکار او، و بر وزیر و وصیّ امین آنحضرت، امیرالمؤمنین؛ و بر فرزندان آن دو بزرگوار که خلفاء راشدین و راه یافتگان و راهنمایان به حقّ و صراط مستقیم، و ذریه طاهرین آنان می باشند باد. و درود و سلام بر خلف صالح و جانشین بحقّ و شایسته آنها باد که آب گوارا بر کام تشنه امت و شیعیان می باشند.

171#&؛ صلي الله وَ سلم عليهم أجمعين» درود و سلام خداوند بر همه آنان باد.

- تنبه فقد وافتكم الأشهر الحرم تيقظ لكي تزداد في الزاد و اعتنم فقم في لياليها و صم من نهارها لشكر إله تم في لطفه و عم (2) و لا تهجعن في الليل إلا أقله تهجد و كم صب من الليل لم يتم (3) و رتل كتاب الحق و اقرأه ماكتأ بأحسن صوت نوره يشرق الظلم (4) فلم تحظ بل لم يحظ بمثله و أخطأ من غير الذي قلته زعم (5) و سلم علي أصل القرآن وَ فصله بقیة آل الله كن عبده السلم (6) فمن دان للرحمن في غير حبهم فقد ضل في إنكاره أعظم اليعم (7) فحبهم حب الإله استعد به هم العروة الوثقى فبالعروة اعتصم (8) فلاتك باللاهي عن القول و اعتبر معانيه كي ترقى إلي أرفع القمم (9) عليك يذکر الله في كل حالة و لا تن فيه لا تقل كيف ذاوكم! (10) فهذا حمي الرحمن فادخل مراعيًا لحرمانه فيها عظمتهم و التزم (11) فمن يعتصم بالله يهد صراطه فإن قلت ربي الله يا صاح فاستقم (12)

1- آگاه و متوجه باش! که ماههای حرام (رجب و شعبان و رمضان که در نزد اهل عرفان ماههای حرامند) از راه رسید؛ بیدار باش! تا اینکه برای مسافرت خویش توشه برداری و این فرصت را از دست مده و غنیمت بشمار!

2- شبهای آن را به بیداری و روزهای آن را به روزه گرفتن سپری نما، بشکرانه اینکه خداوند لطف خویش را عام و شامل همگان فرموده است!

3- شب را جز به مقدار کمی استراحت و خواب سپری مکن؛ و نماز شب را بنحو تهجد و بیدار و خواب بجای آور (یعنی چند رکعتی نماز بخوان و مقداری بخواب و سپس بیدار شو و به همین ترتیب عمل نما، تا نافله شب پایان پذیرد) و چه بسیارند عاشقانی که هرگز در شب نمی خوابند!

4- کتاب حق را تلاوت نما و آنرا با بهترین صوت و زیباترین نغمه و آرام آرام قرائت کن، چرا که ظلمتها و کدورتها را تبدیل به نور و روشنائی می نماید.

5- پس تو بهره مند نشدی، بلکه هیچکس از چیزی به مانند قرآن بهره نبرده است! و هر کس غیر از گفته مرا بگوید سخت در اشتباه فرو رفته، مرتکب خطا گردیده و گمان او گمان باطلی خواهد بود!

6- سلام بفرست بر اصل قرآن و فصل آن (که مقصود محمد و آل محمد صلوات الله عليهم أجمعین هستند) که آنان باقیمانندگان آل الله می باشند و در برابر آنان عبد محض و تسلیم و بدون اراده باش!

7- هر کسی که در غیر حب آنها خود را در ذمه خداوند رحمن درآورد و به اندازه ذره ای از محبت غیر آنها در دل راه دهد، او محققاً گمراه شده و منکر نعمت ولایت آنان گردیده؛ و در این انکار خود نعمتهای پروردگارش را از دست داده است!

8- پس محبت به آنها محبت به خداوند است و در این صورت تو خود را در پناه حبّ خداوند درآور!.

9- و درباره قرآن کوتاهی مکن و آنرا از روی لهو و لعب قرائت منمائی و در معانی آن دقت کن تا بواسطه دقت در قرآن به بالاترین ذروه از قتل مجد و شرف نائل آئی!

10- و در هر حال بر تو باد که ذکر و یاد خدا؛ و مبادا کوتاهی کنی در قرائت قرآن و ذکر پروردگار و هیچگاه در این مورد عذر نیاور که: چگونه و چه مقدار به یاد او باشم. (یعنی اشتغال به امور دنیوی و تراکم شواغل و مشاغل تو باعث نشود که در این دو مهم سستی و تکاهل ورزی و آنرا بعنوان عذر برای خویش تلقی نمائی

11- این ماهها (رجب و شعبان و رمضان) قرقگاههای خداوند است، پس در این قرقگاه داخل شو، اما حرمت آنرا پاس بدار و آنها را معظم داشته، ملتزم به رعایت آداب آن باش.

12- پس هر کسی که به خداوند معتصم شود (دست به دامان رحمت و جمال و جلال او دراز نماید و به ریسمان او چنگ بزند) خود را در صراط او می یابد و اگر گفتی: «و رَبِّي اللهُ» ای گوینده! روی این کلام ایستادگی نمایی و دست از آن برنندار.

«و قال: #171# قال عز من قائل: #171# و من يعتصم بالله فقد هدي إلى صراط مستقيم [1]».

«و قال: #171# و استقم كما أمرت... [2]»

«و قال جل جلاله العظيم: #171# إن الذين قالوا ربنا الله ثم استقموا تتنزل عليهم الملائكة... [3]».

#171# خداوند عزیز می فرماید: «و هر کسی که اعتصام به خدا پیدا کند بر راستی در صراط مستقیم و راه راست هدایت شده است».

و نیز فرموده است «و به آنچه که مأموریت یافتی پایداری و استقامت نما!»

و نیز پروردگار که دارای جلال و مجد و عظمت است می فرماید: «و بر راستی آن کسانی که بدین معنی اقرار نمودند که: پروردگار ما #171# الله است و پس از این اقرار و اعتراف، استقامت و پایداری را پیشه خود ساختند، ملائکه پروردگار بر آنها فرود می

آیند.....»

#171# و انتبهوا إخواني الأعزّة وفكمم الله لطاعته، فقد دخلنا في حمي الأشهر الحرم، فما أعظم نعم الباري علينا و أتم؟! فالواجب علينا قبل كل شيء التوبة بشروطها اللازمة و صلواتها المعلومة ثم الاحتماء من الكبائر و الصغائر بقدر القوة.

#171# همان ای برادران عزیز و گرامیم که خدای شما را در طاعت خود موفق بدارد آگاه باشید! متوجه و هشیار باشید که ما در قرقگاه داخل شده ایم و همانگونه که در زمینهای حرم باید از محرمات اجتناب نمود و ارتکاب یک سلسله اعمالی که در حرم جرم نیست در آنجا جرم محسوب می شود، در این ماهها هم که قرقگاه زمانی محسوب می شود چنین است و باید با هشیار و مواظبت در آن وارد شد، و به همان نحو که در قرقگاه مکانی که حرم است، انسان به کعبه نزدیک می شود، در این ماهها هم که قرقگاه زمانی است، انسان به مقام قرب خداوند می رسد. پس چقدر نعمتهای پروردگار بر ما بزرگ و تمام است؟! و او هرگونه نعمتی را بر ما تمام نموده است!؟

پس حال که چنین است، قبل از هر چیز آنچه که بر ما واجب و لازم است، توبه ایست که دارای شرایط لازمه و نمازهای معلومه است (مقصود همان دستور توبه ایست که رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم در ماه ذوالقعدة الحرام داده اند و در کتب ادعیه مثل #171# مفاتیح الجنان آمده و چهار رکعت نماز دارد [4].)

و پس از توبه، واجب ترین چیز بر ما پرهیز از گناهان صغیره و کبیره است تا جائیکه توان و قدرت و استطاعت داریم!.

#171# فليئله الجُمعه أو يوم الأحد تصلون صلاة التوبة ليلة الجمعة أو نهارها؛ ثم تعيدونها يوم الأحد في اليوم الثاني من الشهر.

ثم تلتزمون المراقبة الصغرى و الكبرى و المحاسبة و المعتابة بما هو أحرى. فإن فيها تذكرة لمن أراد أن يتذكر أو يحشي.

#171# پس (ای برادران عزیز) دستور توبه را در شب جمعه اول ماه (رجب) یا روز جمعه؛ و یا روز یکشنبه آن، انجام داده نماز توبه را بخوانید؛ سپس آنها را در روز یکشنبه دوّم همان ماه تکرار و اعاده نمائید.

سپس ملتزم شوید به مراقبه، چه مراقبه صغری (باز داشتن نفس از آنچه که خداوند بدان راضی نیست) و چه مراقبه کبری (نگاه داشتن دل از آنچه محبوب نمی پسندد).

و نیز خود را وادار به محاسبه (حساب کشیدن از نفس) و معاتبه (سرزنش نمودن در صورت لغزش) و معاقبه (تنبیه نمودن نفس در صورت ارتکاب خلاف) به آن چیزی که شایسته و سزاوار است نمائید.

پس بر راستی هر کسی که در صدد متذکر شدن به ذکر حق و در مقام خشیت از ذات اقدس حضرت حق متعال بوده باشد می تواند از راه مراقبه و محاسبه و معاتبه و معاقبه متذکر گردد!.

#171# و تمّ اقبلوا بقلوبكم و داووا أمراض دُنوبكم و هوّثوا بالإستغفار خطوب عبوبكم.

و إياكم و هتلك الحرمت إن من هتك و إن لم يهتك الكريم عليه فهو مهتوك.

و آتی یرجی النجاة لقلب ارتبكت فيه الشكوك حتی یسلک سبیل المتقین و یشرّب من الماء المعین مع المحسنین؟! و الله المستعان علی نقسی و أنفسكم و هو خیر معین».

#171# پس از این مرحله، با دلهای خود بخداوند رو آورده، بیماریهای گناهانتان را معالجه و مداوا نمائید و بوسیله استغفار، بزرگی و سنگینی عیوب خود را کاهش دهید.

و بپرهیزید از اینکه حریم الهی را بشکنید و پرده های حجاب را بالا زده حرمت حرم را هتک نمائید!

زیرا بر راستی چنین شخصی در نظام تکوین بی آبرو و مهتوک است گرچه خداوند کریم از روی کرمش، بحسب ظاهر آبروی او را حفظ نماید؛ و همین جزای اوست و نیازی به مجازات پروردگار ندارد!

و کجا امید نجات است برای دلی که شبهات وارد آن شده در او نفوذ نموده است؟! (یعنی یکی از واجبات و لوازم حتمیة سلوک الی الله، یقین داشتن به مبدأ و معاد و حقانیت طریق و شیخ و استاد است، و در صورت پیدایش کمترین شک و تردیدی سالک خودبخود از حرکت باز می ماند. بنابراین، محال است با وجود شک، سالک از مهلکه نجات پیدا نماید.) و چنین شخصی هرگز نمی تواند در راه متقین قدم بردارد؛ و هیچگاه قدرت ندارد به مقام محسنین راه یابد و با آنان از چشمه آب گوارا بنوشد.

و خداوند تنها محلّ اتکای من و شما است و او بهترین یار و یاور می باشد.»

«#1-؛ عَلَیْكُمْ بِالْفَرَائِضِ فِي أَحْسَنِ أَوْقَاتِهَا وَ هِيَ مَعَ نَوَافِلِهَا الْإِحْدِي وَ الْخُمْسِينَ. فَإِنْ لَمْ تَتَمَكَّنُوا فَبَارِعَ وَ أَرْبَعِينَ. وَ إِنْ مَنَعْتَكُمْ شَوَاعِلُ الدُّنْيَا، فَلَا أَقْلَ مِنْ صَلَاةِ الْوَأَبِينَ.

2- وَ أَمَا نَوَافِلُ اللَّيْلِ فَلَا مَحِيصَ مِنْهَا عِنْدَ الْمُؤْمِنِينَ. وَ الْعَجَبُ مِمَّنْ يَرُومُ مَرْتَبَةَ مِنَ الْكَمَالِ وَ هُوَ لَا يَقُومُ اللَّيْلَ! وَ مَا سَمِعْنَا أَحَدًا نَالَ مَرْتَبَةَ مِنْهُ إِلَّا بِقِيَامِهَا.»

و اما دستورالعمل این سه ماه:

«#1-؛ بر شما باد به اینکه نمازهای فریضة خود را با نوافل آن که مجموعاً پنجاه و یک رکعت [5] است، در بهترین اوقاتشان انجام دهید؛ و اگر نتوانستید چهل و چهار رکعت [6]* آنرا بجا بیاورید.

چنانچه باز هم شواغل دنیا شما را بازداشت، حتماً نافله ظهر را که به او «#1؛ صلوة أوابین» می گویند، انجام بدهید.

و نماز ظهر را هم در وقت فضیلت انجام دهید که در قرآن بدان تأکید شده و مراد از صلوة وسطی» همان نماز ظهر است.

2- و اما در مورد نافله شب بخصوص باید بدانید که: انجام دادن آن در نظر مؤمنین و سالکان حضرت معبود از واجبات است و هیچ چاره ای جز اُتیان آن نیست! و تعجب است از کسانی که قصد رسیدن به مرتبه ای از مراتب کمال را داشته ولی به قیام شب و انجام نوافل آن بی توجه هستند!

و ما هیچگاه ندیده و نشنیده ایم که احدی به یک مرحله و مرتبه ای از کمال راه یافته باشد مگر بواسطه برپاداری نماز شب!.

«#1-؛ 3 وَ عَلَیْكُمْ بِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ فِي اللَّيْلِ بِالصَّوْتِ الْحَسَنِ الْحَزِينِ، فَهُوَ شَرَابُ الْمُؤْمِنِينَ.

4- وَ عَلَیْكُمْ بِالتَّزَامِ الْأَوْرَادِ الْمُعْتَادَةِ الَّتِي هِيَ بِيَدِ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْكُمْ. وَ السَّجْدَةُ الْمَعْهُودَةُ مِنْ 500 إِلَى 1000.

«#1-؛ 3 بر شما باد به قرائت قرآن کریم در نافله های شب که انسان را حرکت داده، سیر او را سریع می نماید و برای او بسیار مفید است. تغتی به قرآن، انسان را بخدا نزدیک می کند! بخلاف غنای محرم که آدمی را به لهو می کشاند. پس تا می توانید در شبها قرائت قرآن کنید، چرا که قرائت قرآن شراب مؤمنین است.

4- بر شما باد اینکه: به انجام دادن اوراد و اذکاری که هر یک از شما بعنوان دستور در دست دارید، ملتزم و متعهد باشید!

و بر شما باد به مداومت سجده یونسیه و گفتن ذکر یونسیه: «#1؛ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ [7]» در سجده از پانصد تا هزار مرتبه.»

«#1-؛ 5 وَ زِيَارَةُ الْمَشْهَدِ الْمَعْظَمِ الْأَعْظَمِ كُلِّ يَوْمٍ. وَ إِيْتِيَانُ الْمَسَاجِدِ الْمَعْظَمَةِ مَا أَمَكَّنَ. وَ كَذَا سَائِرُ الْمَسَاجِدِ. فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ فِي الْمَسْجِدِ كَالسَّمَكَةِ فِي الْمَاءِ.

6- وَ لَا تَتْرَكُوا بَعْدَ الصَّلَاةِ الْمَفْرُوضَاتِ تَسْبِيحَةَ الصِّدِّيقَةِ صَلَاةِ اللَّهِ عَلَيْهَا، فَإِنَّهَا مِنَ الذِّكْرِ الْكَبِيرِ. وَ لَا أَقْلَ فِي كُلِّ مَجْلِسٍ دَوْرَةً.»

«#1-؛ 5 بر شما باد به زیارت مشهد اعظم، که مراد همان حرم مطهر امیرالمؤمنین و قبر نورانی آن بزرگوار است. و نیز سایر مشاهد مشرفه اهل بیت علیهم السلام و مساجد معظمه مانند: مسجد الحرام، مسجد النبی، مسجد کوفه، مسجد سهله و بطور کلی هر مسجدی از مساجد! زیرا مؤمن در مسجد، همانند ماهی است در آب دریا!

6- و هیچگاه پس از نمازهای واجب خود، تسبیحات حضرت صدیقه صلوات الله علیها را ترک ننمائید، زیرا این تسبیحات، یکی از انواع «#1؛ ذکر کبیر» شمرده شده است.»

«#1-؛ 7 وَ مِنَ الْأَلْزَامِ الْمُهْمُ الدُّعَاءُ لِفِرْجِ الْحَجَّةِ صَلَاةِ اللَّهِ عَلَيْهِ فِي قُنُوتِ الْوَتْرِ. بَلْ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ فِي جَمِيعِ الدَّعَوَاتِ.

8- وَ قِرَاءَةُ الْجَامِعَةِ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ أَعْنِي الْجَامِعَةَ الْمَعْرُوفَةَ الْمَشْرُوحَةَ.

9- وَ لَا تَكُونُ التَّلَاوَةُ أَقْلَ مِنْ جُزْءٍ.»

«#1-؛ 7 یکی از وظائف مهم و لازم برای سالک الی الله، دعا برای فرج [8]* حضرت حجت صلوات الله علیه در قنوت «#1؛ وتر» است. بلکه باید در هر روز و در همه اوقات و همه دعاها، برای فرج آن بزرگوار دعا نمود.

8- و یکی دیگر از وظائف لازم و مهم، قرائت زیارت جامعه، معروف به «#1؛ جامعه کبیره» در روز جمعه است.

9- لازم است که قرائت قرآن حتماً کمتر از یک جزء نباشد.»

«#1-؛ 10 وَ أَكْثَرُوا مِنْ زِيَارَةِ الْإِخْوَانِ الْأَبْرَارِ؛ فَإِنَّهُمْ الْإِخْوَانُ فِي الطَّرِيقِ وَ الرَّفِيقُ فِي الْمَضِيقِ.

11- وَ زِيَارَةُ الْقُبُورِ فِي التَّهَارِ غَيًّا وَ لَا تَزُورُوا لَيْلًا.

ما لنا وَ لِلدُّنْيَا؟! قَدْ عَرَّتْنَا! وَ شَغَلْنَا وَ اسْتَهْوَتْنا وَ لَيْسَتْ لنا!!

فَطُوبَى لِرَجَالٍ أَبْدَأْتَهُمْ فِي النَّاسِوتِ وَ قَلُوبُهُمْ فِي اللَّاهُوتِ..... أولئك الأقلون عدداً..... وَ الأكثرون مدداً..... أقولُ ما تسمعون. وَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ.»

«#1-؛ 10 تا می توانید بسیار به دیدار و زیارت برادران نیکوکار خود بشتابید، چرا که براستی آنها برادرانی هستند واقعی که در تمام مسیر، همراه انسانند و با رفاقت خویش، آدمی را از کربوه های نفس و تنگناها و عقبات آن عبور می دهند!

11- به زیارت اهل قبور ملتزم باشید ولی نه بصورت مداوم و همه روزه (مثلاً در هفته، یک روز انجام بگیرد) و نباید زیارت قبور در شب

واقع گردد.

ما را با دنیا چه کار؟! برآستی دنیا ما را فریب داده، به پستی و ذلت کشانید! ما را از مقام عزت و رفعت پائین آورد! و دنیا پست تر از آنست که برای ما هدف قرار گیرد! پس آن را برای اهل دنیا واگذارید!!

پس به به! خوشا بحال آن مردانی که بدنهایی آنان در این عالم خاکی است ولی قلوبشان در عالم لاهوت، یعنی در عالم احدیت و واحدیت و عزّ پروردگار در پرواز می باشد!

و این افراد، اگر چه از نظر تعداد بسیار کم هستند ولیکن از نظر قوّت و مدد و از جهت واقعیت و اصالت و حقیقت دارای اکثریت می باشند.

من می گویم آنچه را که شما می شنوید و از ذات اقدس حضرت حق طلب مغفرت می نمایم. « (1357 ه ق)

این دستوراتی است که مرحوم قاضی به شاگردان خود داده است ، و رفقا این دستورات را در این سه ماه انجام می دهند ؛ البته این اعمال را در حد امکان ، هر کسی که نمی تواند هر روز را روزه بگیرد حتی الامکان 5 روز از رجب و 10 روز از شعبان را بگیرد، خلاصه بحسب ملاحظه مزاج و قوه و حال و استعداد بگیرد.

و قراءه القرآن در شب علی حد قدرة .

اگر می توانی نخواب و اگر کسی نمی تواند همه شب را نخوابد ؟ صب باشد ، صب یعنی جگر سوخته ، بیدار خوابی کند، شب زود بخوابد و سعی کند بیدار خواب کند طوری که بدن استراحت خود را بگیرد.

؟ مرحوم قاضی اول شب می خوابیدند بعد نماز می خواندند و بعد می خوابیدند و باز نماز می خواندند ، همینطور تا دو ساعت به اذان که دیگر نمی خوابیدند ، مرحوم آخوند 3 ساعت به اذان صبح بیدار بودند، اگر نافله شب را بجا نیاورید فائده ندارد و عرفان معنی ندارد.

عرفان به عمل است نه به گفتن!

اللهم صل علی محمد و علی محمد

[1] - ذیل آیه 101 از سوره آل عمران: 3.

[2] - قسمتی از آیه 15 از سوره الشوری: 42.

[3] - صدر آیه 30 از سوره فصلت: 41.

[4] - مرحوم محدث قمی (ره) در فصل پنجم که در اعمال ماه ذی القعدة است گوید:..... و کیفیت آنچنان است که در روز یکشنبه غسل کند و وضو بگیرد و چهار رکعت نماز گذارد: در هر رکعت حمد يك مرتبه و قل هو الله احد، سه مرتبه و معوذتین يك مرتبه، پس استغفار کند هفتاد مرتبه و ختم کند استغفار را به «لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ الا باللهِ العَلِيِّ العَظِيمِ» پس بگوید: «يا عَزِيزُ يا غفار اَعْفِرْ ذُنُوبِي وَ ذُنُوبَ جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ فَإِنَّهُ لا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلا أَنتَ». فقیر گوید: ظاهر آنست که: و ذکور و دعای بعد را، بعد از نماز باید بجا آورد.

[5] - زیرا نمازهای واجب هفده رکعت است و هر يك از آنها دارای نوافل می باشند؛ بدین ترتیب: دو رکعت نافله صبح که وقت آن قبل از نماز صبح است و هشت رکعت نافله ظهر و هشت رکعت نافله عصر که قبل از ظهر و عصر خوانده می شوند و چهار رکعت نافله مغرب، که وقتش بعد از فريضة مغرب است و يك رکعت ایستاده و یا دو رکعت نشسته که يك رکعت حساب می شوند و وقتش بعد از نماز عشاء است؛ و مجموع آنها، بیست و سه رکعت می شوند و یازده رکعت آن هم نافله شب است که جمعاً سي و چهار رکعت می باشند. بدین ترتیب مجموع نوافل و فرائض، پنجاه و يك رکعت می شوند.

[6] - - بدینصورت که چهار رکعت از عصر و دو رکعت از مغرب و «وْتِيره» که مجموعاً هفت رکعت می باشد حذف شود. (این توضیح از مرحوم علامه طهرانی روحی فاده است.)

[7] - ذیل آیه 87، از سوره الأنبياء: 21.

[8] - دعای فرج در مفاتیح الجنان آمده است

سایت متقیان